

Landbruks- og matdepartementet
Postboks 8007 Dep
0030 OSLO

Saksnr.	2008/132-34	Doknr.	
Mottatt	7. mars 2008	ASR/MA	
Saksjon	BRE	470	
Kont.			

25. mars 2008

Deres ref.:

Saksbehandler: Kjell-Ove Hauge
Direkte innvalg: 51 51 66 94

Saksnr. 08/1309-5
Løpenr. 10790/08
Arkivnr. 142 V00

JORDVERNGRUPPAS RAPPORT - "KLIMASKIFTE FOR JORDVERNET" – HØRINGSUTTALELSE

Det vises til brev fra Landbruks- og matdepartementet av 25.01.2008.

Fylkesutvalget i Rogaland behandlet saken 11.03.2008 og fattet følgende vedtak:

* * *

Etter Rogaland fylkeskommunes vurdering foreligger det tunge samfunnsmessige hensyn som taler for et forsterket jordvern.

Jordvern er et sentralt politikkområde med spesiell relevans til Rogaland. I fylkesplan for Rogaland (2006-09) er det formulert et hovedmål om å ta vare på fylkets naturressurser for matproduksjon og sikre gode, sammenhengende jordbruksområder. Den viktigste strategien for å oppnå dette, er å gi de viktigste jordbruksområdene sikker status i arealplanene.

Helhetlig regionalpolitikk forutsetter at overføring av forvaltningen av landbruksområdet skjer til regionalt/kommunalt folkevalgt nivå. Fylkesmannens oppgaver bør i hovedsak være å føre tilsyn med aktørene.

Fylkesdelplaner kan sikre at sammenhengende landbruksområder sikres mot ytterligere fragmentering gjennom å begrense spredte tiltak i landbruksområdene og å optimalisere plasseringen av bygg tilknyttet landbruket. Dette gjelder i særlig grad familiejordbruket hvor driftsbygning må tilpasses gårdstun og gårdens øvrige infrastruktur.

Rogaland fylkeskommune vil vise til "Fylkesdelplan for langsiktig byutvikling på Jæren" hvor forbruket av dyrka mark i Jær-regionen har gått betydelig ned etter at planene ble

POSTADRESSE

Sentrum Postboks 130
4001 Stavanger

BESØKSADRESSE

Arkitekt Eckhoffsgt. 1
4010 Stavanger

TELEFON

51 51 66 00

TELEFAKS

51 51 68 90

BANKGIRO: 3201.05.50520

E-POST: firmapost@rogfk.no

INTERNETT: www.rogaland.no

vedtatt i 2000, slik at målet om halvering allerede ser ut til å være oppnådd, takket være et nært og godt samarbeid mellom kommunene og fylkeskommunene. Tilsvarende fylkesdelplaner er under planlegging i Dalane-regionen og på Haugalandet.

Rogaland fylkeskommune slutter seg til intensjonene og hovedtrekkene i innstillingen "Klimaskifte for jordvernet":

- .1 Det anbefales utarbeidet et informasjonsprogram som favner bredt og rettes inn mot hele befolkningen og relevante deler av forvaltningen. Målet må være å "vinne hjertene for jordvern". En nasjonal arealkonferanse i 2008, etterfulgt av regionale konferanser, er blant elementene i dette.
- .2 Det anbefales at forslagene til styrking av virkemidler på nasjonalt nivå blir vedtatt i ny Planlov. Grappa ser det som vesentlig at statlige virkemidler innenfor plansystemet tas i bruk for å sikre jordvernet.
- .3 *Jordverngrappa anser regionale planer som viktige virkemidler for jordvern, og ser fram til forsterkede virkemidler i den nye Planloven. Effektiv bruk av disse virkemidlene forutsetter tilstrekkelig faglig kompetanse og kapasitet i regionene.*
- .4 Jordverngrappa anbefaler Landbruks- og matdepartementet å gå inn for de forslagene fra Planlovutvalget som gir kommunene økt mulighet til å styre arealbruken i LNF-områder.
- .5 *Jordverngrappa anbefaler at fylkeskommunens eller statlig organs fraråding av dispensasjon får som konsekvens at kommunen ikke kan gi dispensasjon, og at saker om endret arealbruk i slike tilfeller må sluses inn i en ordinær planprosess. Påklaging av dispensasjonsvedtaket vil i så tilfelle ikke være nødvendig.*
- .6 Det anbefales at det foretas en presisering/innstramming av reglene i KU-forskriften med sikte på å sørge for at alternativer utredes når det er forslag om å omdisponere dyrka mark. Grappa anbefaler videre at det utarbeides en ny veileder for KU og landbruk.
- .7 Jordverngrappa anbefaler at det utarbeides regionale planer for områder som har gode jordbruksareal og høyt utbyggingspress. Om nødvendig må regionene pålegges dette. Staten har virkemidler til rådighet som jordverngrappa mener må brukes.
- .8 Jordverngrappa anbefaler at det utarbeides nye rikspolitiske retningslinjer for jordvern. Disse må gjøres mer presise enn dagens RPR med hensyn til når jordvernet skal ha prioritet. Det må konkretiseres hvilke forutsetninger som må være oppfylt før dyrka mark kan omdisponeres.
- .9 *Det anbefales at Jordloven endres slik at også landbrukets bygninger underlegges kravet om omdisponeringstillatelse. Rogaland fylkeskommune anbefaler at det innføres en kondemneringsordning for gamle driftsbygninger som ikke lenger er hensiktsmessige, foreskjemmer kulturlandskapet og som utgjør en sikkerhetsrisiko.*
- .10 *Jordverngrappa anbefaler at Landbruks- og matdepartementet på nytt vurderer avgjørelsesmyndigheten i omdisponeringssaker og delingssaker (Jordlovens §9 og*

§12) som er overført til kommunene med virkning fra 01.01.2004, og bør legges til folkevalgt regionalt nivå. Jordverngruppa anbefaler at det også vurderes om plassering av avgjørelsesmyndigheten kan gjøres på en differensiert måte.

- .11 Det anbefales at retningslinjene for praktiseringen av delingsbestemmelsen i Jordloven for saker som gjelder tunfradeling blir ytterligere presisert og strammet inn.
- .12 Det anbefales at det etableres en konkret hjemmel for Fylkesmannen til å føre tilsyn med kommunenes arbeid med landbruksforvaltning.
- .13 Jordverngruppa anbefaler at det utarbeides en hjemmel for områdevern med formål å ivareta areal med høyt potensial for matproduksjon. Dette vil innebære en sikring av muligheten for framtidig biologisk produksjon, og ivaretagelse av muligheten for et framtidig aktivt landbruk i utvalgte områder. Det bør igangsettes et arbeid med å utrede innretningen på en vernehjemmel nærmere, herunder hvilken lov som bør brukes. Jordverngruppa mener at innplassering i Naturvernloven synes mest naturlig.
- .14 Det anbefales at landbruksmyndighetene arbeider aktivt overfor utarbeidelse av Marka-lover og ved etablering av Marka-grenser, med sikte på å få innlemmet dyrka mark innenfor Marka-områder.
- .15 Jordverngruppa anbefaler at sentrale myndigheter i blant annet Nasjonal Transportplan sørger for å prioritere utbygging av transportsystemet som er nødvendig for å dreie utbyggingmønsteret mot områder med mindre arealkonflikter.
- .16 Jordverngruppa anbefaler at kunnskapsgrunnet om forvaltningen av jordressursene forbedres slik at dokumentasjonen av arealverdiene og kunnskapen om utviklingen i arealbruken får et høyere presisjonsnivå enn i dag.
- .17 *Jordverngruppa anbefaler at kravene om et sterkere jordvern tydeliggjøres i styringsdialogen Landbruks- og matdepartementet og Statens Landbruksforvaltning har med underliggende organer.*
- .18 *I forbindelse med forvaltningsreformen legges til grunn at regional stats kompetanse begrenses til tilsyn og kontroll.*
- .19 Jordverngruppa anbefaler ikke innføring av jordvernavgift som virkemiddel for jordvern.
- .20 Jordverngruppa anbefaler at det utarbeides et nytt og ambisiøst politisk mål for en ytterligere reduksjon i omdisponeringen av dyrka mark.

* * *

For ordens skyld gjøres oppmerksom på at de nummererte punktene i vedtaket som er *kursiverte* avviker fra Jordverngruppas anbefalinger. Fra og med punkt 13 i vedtaket er det dessuten ikke samsvar med nummereringen i høringsdokumentet og høringsuttalelsen.

Saksforelegg og protokoll følger vedlagt.

REGIONALPLANSEKSJONEN

Kjell-Ove Hauge
rådgiver

FYLKESRÅDMANNEN I ROGALAND

Fylkesutvalget

Saksnr.: FU-38/08
Møtedato: 11.03.2008

JORDVERNGRUPPAS RAPPORT - "KLIMASKIFTE FOR JORDVERNET" - HØRINGSUTTALELSE

Saksgang:	Møtesaksnr.:	Utvalg:	Møtedato	Votering:
/		RKU	06.03.2008/	
38/08		FU	11.03.2008/	

Innstilling:

Regional- og kulturutvalgets innstilling vil bli lagt frem for fylkesutvalget så snart saksprotokollen er klar.

Tidligere behandlinger:

Behandling / vedtak i Regional- og kulturutvalget 06.03.2008

Ettersendes

Saksutredning:

JORDVERNGRUPPAS RAPPORT - "KLIMASKIFTE FOR JORDVERNET" - HØRINGSUTTALELSE

Trykte vedlegg: 1. Oversendelsesbrev fra Landbruks- og matdepartementet av 25.01.2008 (2s).

2. Sammendrag/hovedkonklusjoner (2s)

Utrykte vedlegg: "Klimaskifte for jordvernet" – rapport fra Jordverngruppa januar 2008 (66s).

1. Bakgrunn

Landbruks- og matdepartementet (LMD) har i brev av 25.01.2008 sendt på høring en rapport kalt "Klimaskifte for jordvernet" (vedlegg 1). Rapporten er utarbeidet av en arbeidsgruppe (jordverngruppa) som ble nedsatt våren 2007. Jordverngruppa er for øvrig ledet av landbruksdirektør i Rogaland, Jon Ola Syrstad.

Jordverngruppa har hatt følgende mandat:

- Gi en status på arbeidet med å nå målsettingen om at årlig omdisponering av de mest verdifulle jordressursene skal halveres innen 2010.
- Vurdere eksisterende virkemidler for et sterkt jordvern.
- Foreslå nye virkemidler for å styrke jordvernet.

LMD ønsker spesielt synspunkt på forslag til virkemidler. Høringsfristen er satt til 15.03.2008.

2. Saksopplysninger

2.1 Bakgrunn for arbeidet

Norge har et totalt jordbruksareal på ca 10 340 km². Dette tilsvarer ca 3,4 % av totalt landareal (på verdensbasis er tallet ca 10%). Vi har ca 2,2 dekar jordbruksareal pr. innbygger mot ca 2,7 dekar pr. verdensborger. I Norge er bare ca 1/3 av jordbruksarealet egnet for kornproduksjon. Selvforsyningsgraden er på mellom 45% og 55%. De siste årene er det rapportert om en årlig omdisponering på mellom 15 000 og 20 000 dekar dyrka og dyrkbar jord til andre formål. Tettstedsstrukturen i Norge tilsier at det er de mest verdifulle matproduksjonsarealene som er mest utsatt for utbyggingspress. Regjeringen ønsker å styrke jordvernet og har sist i St. meld. nr. 26 (2006-2007) formulert følgende mål: "*halvere den årlige omdisponeringen av de mest verdifulle jordressursene innen 2010.*"

2.2 Hovedutfordringene i jordvernpolitikken

Jordverngruppa vurderer situasjonen for jordvernpolitikken på følgende måte:

- Nasjonale arealpolitiske mål er for svakt samordnet.
- Arealutviklingen på flere områder, herunder verdifulle jordressurser og kulturlandskap, er ikke i samsvar med vedtatte mål for en bærekraftig utvikling.
- Oppfølgingen etter Plan- og bygningsloven av målene for en bærekraftig arealplanlegging og arealdisponering, herunder jordvernpolitikken, er for svak.

- Arealplanlegging utnyttes ikke i tilstrekkelig grad som virkemiddel for å nå disse målene.
- Kartlegging og dokumentasjon av arealsituasjonen og arealutviklingen er mangelfull.

Jordverngruppa reiser også spørsmål ved om kommunene har fått for stort handlingsrom i arealpolitikken. Kommunene vedtar arealdisponeringer som til dels strider mot nasjonal jordvernpolitikk, til tross for at denne politikken er relativt klart kommunisert og selv om kommunene har de nødvendige planlovmessige virkemidlene for å følge opp nasjonal arealpolitikk. Mange kommuners incitament til økt utbygging kan synes å være en drivkraft som bidrar til å vanskeliggjøre gjennomføringen av en streng jordvernpolitikk.

2.3 Juridiske virkemidler i jordvernpolitikken

Plan- og bygningsloven

Jordvern handler om arealforvaltning. Plan- og bygningsloven er derfor det sentrale juridiske virkemiddel for å gjennomføre jordvernpolitikken. Etter loven har Staten ulike virkemidler for å påse at nasjonal arealpolitikk følges opp i den lokale forvaltningen, blant annet gjennom medvirkning i planprosesser. De hyppigst brukte juridiske virkemidlene fra Statens side er i denne sammenheng likevel innsigelse til kommunale planforslag og påklaging av dispensasjonsvedtak. Jordverngruppas generelle vurdering er at gjeldende Plan- og bygningslov langt på vei har de viktigste virkemidlene for å ivareta jordvernpolitikken. Planprosessene er imidlertid i stor grad preget av skjønnsutøvelse, og arealdisponeringene avhenger i stor grad av politisk gjennomslag lokalt og regionalt.

Når det gjelder regionale planer (fylkes(del)planer), har Norge etter Jordverngruppas vurdering få eksempler på vellykkede planer med klare føringer for kommunal arealdisponering. Som eksempel på en vellykket plan trekkes "Fylkesdelplan for langsiktig byutvikling på Jæren" fra 2000 fram.

Ny Planlov vil trolig bli vedtatt av Stortinget i 2008 (Regjeringen har fremmet Stortingsproposisjon om loven i februar 2008). Jordverngruppa anbefaler de nye virkemidlene i lovforslaget som kan brukes for et styrket jordvern (blant annet fireårig nasjonal planstrategi, tilbaketrekking av dispensasjonskompetanse og forlenget bindingstid på kommunale planer).

Jordloven

Jordloven er en sentral del av landbrukssektorens lovverk for ivaretagelse av jordvernet, særlig knyttet opp mot omdisponering av jord og oppdeling av landbrukseiendommer. Jordverngruppa mener at dagens Jordlov ikke ivaretar jordvernet godt nok. Her siktes blant annet til at det er uheldig at deler av landbrukets egne bygge- og anleggstiltak er unntatt fra behandling etter Jordlovens omdisponeringsbestemmelse.

2.4. Jordverngruppas forslag til nye virkemidler

Jordverngruppa mener at det ikke er mangel på virkemidler for å ivareta jordvernpolitikken. Utfordringen er i første rekke å få politisk gjennomslag for bruk av de ulike virkemidlene lokalt og regionalt på en slik måte at de nasjonale målene i arealpolitikken kan nås.

Jordverngruppa kommer med følgende anbefalinger:

1. Det anbefales utarbeidet et informasjonsprogram som favner bredt og rettes inn mot hele befolkningen og relevante deler av forvaltningen. Målet må være å "vinne hjertene for jordvern". En nasjonal arealkonferanse i 2008, etterfulgt av regionale konferanser, er blant elementene i dette.
2. Det anbefales at forslagene til styrking av virkemidler på nasjonalt nivå blir vedtatt i ny Planlov. Grappa ser det som vesentlig at statlige virkemidler innenfor plan-systemet tas i bruk for å sikre jordvernet.
3. Jordverngruppa anser regionale planer som viktige virkemidler for jordvern, og ser fram til forsterkede virkemidler i den nye Planloven. Effektiv bruk av disse virkemidlene forutsetter tilstrekkelig faglig kompetanse og kapasitet både i regionene og ved fylkesmannsembetene. Fylkesmannen bør ha innsigelseskompetanse for jordvern uavhengig av forvaltningsreformen.
4. Jordverngruppa anbefaler Landbruks- og matdepartementet å gå inn for de forslagene fra Planlovutvalget som gir kommunene økt mulighet til å styre arealbruken i LNF-områder.
5. Jordverngruppa anbefaler at fylkeskommunens eller statlig organs fraråding av dispensasjon får som konsekvens at kommunen ikke kan gi dispensasjon, og at saker om endret arealbruk i slike tilfeller må sluses inn i en ordinær planprosess. Påklaging av dispensasjonsvedtaket vil i så tilfelle ikke være nødvendig. Dersom en slik ordning ikke vedtas, bør Fylkesmannen oppfordres til bruk av klage for å redusere omfanget av dispensasjoner på dyrka mark.
6. Det anbefales at det foretas en presisering/innstramming av reglene i KU-forskriften med sikte på å sørge for at alternativer utredes når det er forslag om å omdisponere dyrka mark. Grappa anbefaler videre at det utarbeides en ny veileder for KU og landbruk.
7. Jordverngruppa anbefaler at det utarbeides regionale planer for områder som har gode jordbruksareal og høyt utbyggingspress. Om nødvendig må regionene pålegges dette. Staten har virkemidler til rådighet som jordverngruppa mener må brukes.
8. Jordverngruppa anbefaler at det utarbeides nye rikspolitiske retningslinjer for jordvern. Disse må gjøres mer presise enn dagens RPR med hensyn til når jordvernet skal ha prioritet. Det må konkretiseres hvilke forutsetninger som må være oppfylt før dyrka mark kan omdisponeres.
9. Det anbefales at Jordloven endres slik at også landbrukets bygninger underlegges kravet om omdisponeringstillatelse.
10. Jordverngruppa anbefaler at Landbruks- og matdepartementet på nytt vurderer avgjørelsesmyndigheten i omdisponeringssaker og delingssaker (Jordlovens §9 og §12) som er overført til kommunene med virkning fra 01.01.2004, og om denne bør legges til statlig regionalt nivå. Jordverngruppa anbefaler at det også vurderes om plassering av avgjørelsesmyndigheten kan gjøres på en differensiert måte.
11. Det anbefales at retningslinjene for praktiseringen av delingsbestemmelsen i Jordloven for saker som gjelder tunfradeling blir ytterligere presisert og strammet inn.
12. Det anbefales at det etableres en konkret hjemmel for Fylkesmannen til å føre tilsyn med kommunenes arbeid med landbruksforvaltning.
13. Det anbefales at det etableres en hjemmel for å pålegge kommunene å sende informasjon til Fylkesmannen om avgjørelser om omdisponering og deling etter bestemmelser i Jordloven.
14. Jordverngruppa anbefaler at det utarbeides en hjemmel for områdevern med formål å ivareta areal med høyt potensial for matproduksjon. Dette vil innebære en sikring av

- muligheten for framtidig biologisk produksjon, og ivaretagelse av muligheten for et framtidig aktivt landbruk i utvalgte områder. Det bør igangsettes et arbeid med å utrede innretningen på en vernehjemmel nærmere, herunder hvilken lov som bør brukes. Jordverngruppa mener at innplassering i Naturvernloven synes mest naturlig.
15. Det anbefales at landbruksmyndighetene arbeider aktivt overfor utarbeidelse av Marka-lover og ved etablering av Marka-grenser, med sikte på å få innlemmet dyrka mark innenfor Marka-områder.
 16. Jordverngruppa anbefaler at sentrale myndigheter i blant annet Nasjonal Transportplan sørger for å prioritere utbygging av transportsystemet som er nødvendig for å dreie utbyggingsmønsteret mot områder med mindre arealkonflikter.
 17. Jordverngruppa anbefaler at kunnskapsgrunnlaget om forvaltningen av jordressursene forbedres slik at dokumentasjonen av arealverdiene og kunnskapen om utviklingen i arealbruken får et høyere presisjonsnivå enn i dag.
 18. Jordverngruppa anbefaler at kravene om et sterkere jordvern tydeliggjøres i styringsdialogen Landbruks- og matdepartementet og Statens Landbruksforvaltning har med underliggende organer generelt og at styringsdialogen med fylkeslandbruksstyrene utvides og forsterkes.
 19. Det anbefales at det uavhengig av forvaltningsreformen beholdes et sterkt kompetansemiljø for landbruks-, areal- og ressursforvaltning på statlig regionalt nivå for å sikre ivaretagelsen av den nasjonale jordvernpolitikken.
 20. Jordverngruppa anbefaler ikke innføring av jordvernavgift som virkemiddel for jordvern.
 21. Jordverngruppa anbefaler at det utarbeides et nytt og ambisiøst politisk mål for en ytterligere reduksjon i omdisponeringen av dyrka mark.

Rapportens sammendrag/hovedkonklusjoner foreligger som vedlegg 2.
Rapporten er publisert i sin helhet på www.regjeringen.no/Upload/LMD

3. Fylkesrådmannens vurdering

Etter fylkesrådmannens vurdering foreligger det tunge samfunnsmessige hensyn som taler for et forsterket jordvern. Klimaendringene peker i retning av at landbruksproduksjonen i Nord-Europa vil bli gunstigere og viktigere i en global sammenheng. Matvareprisene øker og vil trolig øke i lang tid fremover, også fordi planteproduksjonen på matjord i økende grad brukes til biodrivstoff. Dette kommer i tillegg til de mange hensyn av regional og nasjonal karakter som taler for å ta vare på jordbruksjorda og det næringsliv som er knyttet til landbruksproduksjon. Jordvern er et sentralt politikkområde med spesiell relevans til Rogaland. Vårt fylke er et av de største og viktigste landbruksfylker i landet samtidig som det er stort utbyggingspress og kamp om areal i de sentrale delene av fylket. Det er sider ved forvaltningen av de meste verdifulle landbruksområdene som gir grunn til bekymring også i Rogaland.

I fylkesplan for Rogaland (2006-2009) er det formulert et hovedmål om å ta vare på fylkets naturressurser for matproduksjon og sikre gode, sammenhengende jordbruksområder. Den viktigste strategi for å oppnå dette er å gi de viktige jordbruksområdene mest mulig sikker status i arealplanene.

Fylkesrådmannen er enig med Jordverngruppa i at Plan- og bygningsloven er det sentrale juridiske virkemiddel for å gjennomføre jordvernpolitikk. Rogaland fylkeskommune har brukt dette virkemiddelet i "*Fylkesdelplan for langsiktig byutvikling på Jæren (2000)*" der

det er tatt konkrete grep for å sikre de verdifulle jordbruksområdene på Jæren gjennom definering av de såkalte *kjerneområdene* for landbruk samtidig som det er lagt opp til en høy arealutnyttelse der det er planlagt nye utbyggingsområder utenom kjerneområdene.

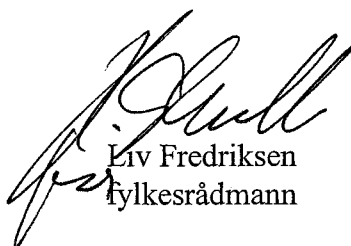
Vi kan konstatere at forbruket av dyrket mark i Jærenregionen har gått betydelig ned etter at planen ble vedtatt i 2000, slik at målet om halvering allerede ser ut til å være oppnådd. Det er derfor viktig at hovedgrepene i denne planen og i tilsvarende plan for Haugalandet blir videreført. I forbindelse med rullering av fylkesdelplanen (jfr. Fylkesutvalget 12.02.2008) har Fylkesutvalget sagt at vi i ikke skal ta opp rullering av langsiktig grense i forhold til landbruk (kjerneområder). Men følgende tillegg ble tatt inn i planprogrammet: "*Hvordan kan fylkesdelplanens retningslinjer sikre at sammenhengende landbruksområder sikres mot ytterligere fragmentering gjennom å begrense spredt tiltak i landbruksområdene og å optimalisere plasseringen av bygg tilknyttet landbruket.*" Det foregår nå en prosess for å utforme nye retningslinjer på dette feltet.

En slik planmessig tilnærming er helt i tråd med Jordverngruppas anbefaling.

Etter fylkesrådmannens vurdering bør Rogaland fylkeskommune kunne slutte seg til intensjonene og hovedtrekkene i jordverngruppas innstilling. Noen av de 21 foreslåtte tiltakene vil nok være politisk kontroversielle og for vekslende politiske konstallasjoner. Fylkesrådmannen finner det ikke hensiktsmessig å gå inn på en vurdering av hvert enkelt punkt med forslag til konkrete standpunkt, men finner det naturlig at dette håndteres i den politiske behandlingen.

Forslag til vedtak:

Rogaland fylkeskommune slutter seg til intensjonene og hovedtrekkene i innstillingen "Klimaskifte for jordvernet."

Liv Fredriksen
fylkesrådmann

Terje Fatland
fylkesdirektør

ROGALAND
FYLKESKOMMUNE

Saksprotokoll

Utvalg: Fylkesutvalget
Møtedato: 11.03.2008
Sak: 38/08

Resultat: Annet forslag vedtatt

Arkivsak: 08/1309
Tittel: SAKSPROTOKOLL: JORDVERNGRUPPAS RAPPORT -
"KLIMASKI... JORDVERNET" - HØRINGSUTTALELSE

Behandling:
Det ble protokollert:

Ola Ingvaldstad, FrP fremmet følgende forslag:

Rogaland fylkeskommune anser Jordverngruppas intensjoner og forslag til nye virkemidler for et såkalt "styrket jordvern" som et angrep på det lokale selvstyre, og som et forsøk på å styrke fylkesmannens mulighet til å overstyre lokale folkevalgte organer.

Rogaland fylkeskommune vil derfor sterkt fraråde at Jordverngruppas virkemidler tas i bruk, med den svekkelse av lokaldemokratiet som dette vil medføre.

Fylkesordføreren, H fremmet følgende fellesforslag på vegne av AP, H, KrF, SP, V:

Etter Rogaland fylkeskommunes vurdering foreligger det tunge samfunnsmessige hensyn som taler for et forsterket jordvern.

Jordvern er et sentralt politikkområde med spesiell relevans til Rogaland. I fylkesplan for Rogaland (2006-09) er det formulert et hovedmål om å ta vare på fylkets naturressurser for matproduksjon og sikre gode, sammenhengende jordbruksområder. Den viktigste strategien for å oppnå dette, er å gi de viktigste jordbruksområdene sikker status i arealplanene.

Helhetlig regionalpolitikk forutsetter at overføring av forvaltningen av landbruksområdet skjer til regionalt/kommunalt folkevalgt nivå. Fylkesmannens oppgaver bør i hovedsak være å føre tilsyn med aktørene.

Fylkesdelplaner kan sikre at sammenhengende landbruksområder sikres mot ytterligere fragmentering gjennom å begrense spredte tiltak i landbruksområdene og å optimalisere plasseringen av bygg tilknyttet landbruket. Dette gjelder i særlig grad familiejordbruket hvor driftsbygning må tilpasses gårdstun og gårdens øvrige infrastruktur.

Rogaland fylkeskommune vil vise til "Fylkesdelplan for langsiktig byutvikling på Jæren" hvor forbruket av dyrka mark i Jær-regionen har gått betydelig ned etter at planene ble vedtatt i 2000, slik at målet om halvering allerede ser ut til å være oppnådd, takket være et nært og godt samarbeid mellom kommunene og fylkeskommunene. Tilsvarende fylkesdelplaner er under planlegging i Dalane-regionen og på Haugalandet.

Rogaland fylkeskommune slutter seg til intensjonene og hovedtrekkene i innstillingen "Klimaskifte for jordvernet":

- .1 Det anbefales utarbeidet et informasjonsprogram som favner bredt og rettes inn mot hele befolkningen og relevante deler av forvaltningen. Målet må være å "vinne hjertene for jordvern". En nasjonal arealkonferanse i 2008, etterfulgt av regionale konferanser, er blant elementene i dette.
- .2 Det anbefales at forslagene til styrking av virkemidler på nasjonalt nivå blir vedtatt i ny Planlov. Grappa ser det som vesentlig at statlige virkemidler innenfor plansystemet tas i bruk for å sikre jordvernet.
- .3 Jordverngruppa anser regionale planer som viktige virkemidler for jordvern, og ser fram til forsterkede virkemidler i den nye Planloven. Effektiv bruk av disse virkemidlene forutsetter tilstrekkelig faglig kompetanse og kapasitet i regionene.
- .4 Jordverngruppa anbefaler Landbruks- og matdepartementet å gå inn for de forslagene fra Planlovutvalget som gir kommunene økt mulighet til å styre arealbruken i LNF-områder.
- .5 Jordverngruppa anbefaler at fylkeskommunens eller statlig organs fraråding av dispensasjon får som konsekvens at kommunen ikke kan gi dispensasjon, og at saker om endret arealbruk i slike tilfeller må sluses inn i en ordinær planprosess. Påklaging av dispensasjonsvedtaket vil i så tilfelle ikke være nødvendig.
- .6 Det anbefales at det foretas en presisering/innstramming av reglene i KU-forskriften med sikte på å sørge for at alternativer utredes når det er forslag om å omdisponere dyrka mark. Grappa anbefaler videre at det utarbeides en ny veileder for KU og landbruk.

- .7 Jordverngruppa anbefaler at det utarbeides regionale planer for områder som har gode jordbruksareal og høyt utbyggingspress. Om nødvendig må regionene pålegges dette. Staten har virkemidler til rådighet som jordverngruppa mener må brukes.
- .8 Jordverngruppa anbefaler at det utarbeides nye rikspolitiske retningslinjer for jordvern. Disse må gjøres mer presise enn dagens RPR med hensyn til når jordvernet skal ha prioritet. Det må konkretiseres hvilke forutsetninger som må være oppfylt før dyrka mark kan omdisponeres.
- .9 Det anbefales at Jordloven endres slik at også landbrukets bygninger underlegges kravet om omdisponeringstillatelse. Rogaland fylkeskommune anbefaler at det innføres en kondemneringsordning for gamle driftsbygninger som ikke lenger er hensiktsmessige, foreskjemmer kulturlandskapet og som utgjør en sikkerhetsrisiko.
- .10 Jordverngruppa anbefaler at Landbruks- og matdepartementet på nytt vurderer avgjørelsesmyndigheten i omdisponeringssaker og delingssaker (Jordlovens §9 og §12) som er overført til kommunene med virkning fra 01.01.2004, og bør legges til folkevalgt regionalt nivå. Jordverngruppa anbefaler at det også vurderes om plassering av avgjørelsesmyndigheten kan gjøres på en differensiert måte.
- .11 Det anbefales at retningslinjene for praktiseringen av delingsbestemmelsen i Jordloven for saker som gjelder tunfradeling blir ytterligere presisert og strammet inn.
- .12 Det anbefales at det etableres en konkret hjemmel for Fylkesmannen til å føre tilsyn med kommunenes arbeid med landbruksforvaltning.
- .13 Jordverngruppa anbefaler at det utarbeides en hjemmel for områdevern med formål å ivareta areal med høyt potensial for matproduksjon. Dette vil innebære en sikring av muligheten for framtidig biologisk produksjon, og ivaretagelse av muligheten for et framtidig aktivt landbruk i utvalgte områder. Det bør igangsettes et arbeid med å utrede innretningen på en vernehjemmel nærmere, herunder hvilken lov som bør brukes. Jordverngruppa mener at innplassering i Naturvernloven synes mest naturlig.
- .14 Det anbefales at landbruksmyndighetene arbeider aktivt overfor utarbeidelse av Marka-lover og ved etablering av Marka-grenser, med sikte på å få innlemmet dyrka mark innenfor Marka-områder.

- .15 Jordverngruppa anbefaler at sentrale myndigheter i blant annet Nasjonal Transportplan sørger for å prioritere utbygging av transportsystemet som er nødvendig for å dreie utbyggingsmønsteret mot områder med mindre arealkonflikter.
- .16 Jordverngruppa anbefaler at kunnskapsgrunnlaget om forvaltningen av jordressursene forbedres slik at dokumentasjonen av arealverdiene og kunnskapen om utviklingen i arealbruken får et høyere presisjonsnivå enn i dag.
- .17 Jordverngruppa anbefaler at kravene om et sterkere jordvern tydeliggjøres i styringsdialogen Landbruks- og matdepartementet og Statens Landbruksforvaltning har med underliggende organer.
- .18 I forbindelse med forvaltningsreformen legges til grunn at regional stats kompetanse begrenses til tilsyn og kontroll.
- .19 Jordverngruppa anbefaler ikke innføring av jordvernavgift som virkemiddel for jordvern.
- .20 Jordverngruppa anbefaler at det utarbeides et nytt og ambisiøst politisk mål for en ytterligere reduksjon i omdisponeringen av dyrka mark.

Votering:

Innstillingen fikk 1 stemme (SV) og falt.

Fellesforslaget tiltres med 12 mot 3 stemmer (FrP) som ble avgitt for forslaget fra Ingvaldstad.

Vedtak:

Etter Rogaland fylkeskommunes vurdering foreligger det tunge samfunnsmessige hensyn som taler for et forsterket jordvern.

Jordvern er et sentralt politikkområde med spesiell relevans til Rogaland. I fylkesplan for Rogaland (2006-09) er det formulert et hovedmål om å ta vare på fylkets naturressurser for matproduksjon og sikre gode, sammenhengende jordbruksområder. Den viktigste strategien for å oppnå dette, er å gi de viktigste jordbruksområdene sikker status i arealplanene.

Helhetlig regionalpolitikk forutsetter at overføring av forvaltningen av landbruksområdet skjer til regionalt/kommunalt folkevalgt nivå. Fylkesmannens oppgaver bør i hovedsak være å føre tilsyn med aktørene.

Fylkesdelplaner kan sikre at sammenhengende landbruksområder sikres mot ytterligere fragmentering gjennom å begrense spredte tiltak i landbruksområdene og å optimalisere plasseringen av bygg tilknyttet landbruket. Dette gjelder i særlig grad familiejordbruket hvor driftsbygning må tilpasses gårdstun og gårdens øvrige infrastruktur.

Rogaland fylkeskommune vil vise til "Fylkesdelplan for langsiktig byutvikling på Jæren" hvor forbruket av dyrka mark i Jær-regionen har gått betydelig ned etter at planene ble vedtatt i 2000, slik at målet om halvering allerede ser ut til å være oppnådd, takket være et nært og godt samarbeid mellom kommunene og fylkeskommunene. Tilsvarende fylkesdelplaner er under planlegging i Dalane-regionen og på Haugalandet.

Rogaland fylkeskommune slutter seg til intensjonene og hovedtrekkene i innstillingen "Klimaskifte for jordvernet":

- .1 Det anbefales utarbeidet et informasjonsprogram som favner bredt og rettes inn mot hele befolkningen og relevante deler av forvaltningen. Målet må være å "vinne hjertene for jordvern". En nasjonal arealkonferanse i 2008, etterfulgt av regionale konferanser, er blant elementene i dette.
- .2 Det anbefales at forslagene til styrking av virkemidler på nasjonalt nivå blir vedtatt i ny Planlov. Grappa ser det som vesentlig at statlige virkemidler innenfor plansystemet tas i bruk for å sikre jordvernet.
- .3 Jordverngrappa anser regionale planer som viktige virkemidler for jordvern, og ser fram til forsterkede virkemidler i den nye Planloven. Effektiv bruk av disse virkemidlene forutsetter tilstrekkelig faglig kompetanse og kapasitet i regionene.
- .4 Jordverngrappa anbefaler Landbruks- og matdepartementet å gå inn for de forslagene fra Planlovutvalget som gir kommunene økt mulighet til å styre arealbruken i LNF-områder.
- .5 Jordverngrappa anbefaler at fylkeskommunens eller statlig organs fraråding av dispensasjon får som konsekvens at kommunen ikke kan gi dispensasjon, og at saker om endret arealbruk i slike tilfeller må sluses inn i en ordinær planprosess. Påklaging av dispensasjonsvedtaket vil i så tilfelle ikke være nødvendig.
- .6 Det anbefales at det foretas en presisering/innstramming av reglene i KU-forskriften med sikte på å sørge for at alternativer utredes når det er forslag om å omdisponere dyrka mark. Grappa anbefaler videre at det utarbeides en ny veileder for KU og landbruk.

- .7 Jordverngruppa anbefaler at det utarbeides regionale planer for områder som har gode jordbruksareal og høyt utbyggingspress. Om nødvendig må regionene pålegges dette. Staten har virkemidler til rådighet som jordverngruppa mener må brukes.
- .8 Jordverngruppa anbefaler at det utarbeides nye rikspolitiske retningslinjer for jordvern. Disse må gjøres mer presise enn dagens RPR med hensyn til når jordvernet skal ha prioritet. Det må konkretiseres hvilke forutsetninger som må være oppfylt før dyrka mark kan omdisponeres.
- .9 Det anbefales at Jordloven endres slik at også landbrukets bygninger underlegges kravet om omdisponeringstillatelse. Rogaland fylkeskommune anbefaler at det innføres en kondemneringsordning for gamle driftsbygninger som ikke lenger er hensiktsmessige, foreskjemmer kulturlandskapet og som utgjør en sikkerhetsrisiko.
- .10 Jordverngruppa anbefaler at Landbruks- og matdepartementet på nytt vurderer avgjørelsesmyndigheten i omdisponeringssaker og delingssaker (Jordlovens §9 og §12) som er overført til kommunene med virkning fra 01.01.2004, og bør legges til folkevalgt regionalt nivå. Jordverngruppa anbefaler at det også vurderes om plassering av avgjørelsesmyndigheten kan gjøres på en differensiert måte.
- .11 Det anbefales at retningslinjene for praktiseringen av delingsbestemmelsen i Jordloven for saker som gjelder tunfradeling blir ytterligere presisert og strammet inn.
- .12 Det anbefales at det etableres en konkret hjemmel for Fylkesmannen til å føre tilsyn med kommunenes arbeid med landbruksforvaltning.
- .13 Jordverngruppa anbefaler at det utarbeides en hjemmel for områdevern med formål å ivareta areal med høyt potensial for matproduksjon. Dette vil innebære en sikring av muligheten for framtidig biologisk produksjon, og ivaretagelse av muligheten for et framtidig aktivt landbruk i utvalgte områder. Det bør igangsettes et arbeid med å utrede innretningen på en vernehjemmel nærmere, herunder hvilken lov som bør brukes. Jordverngruppa mener at innplassering i Naturvernloven synes mest naturlig.
- .14 Det anbefales at landbruksmyndighetene arbeider aktivt overfor utarbeidelse av Marka-lover og ved etablering av Marka-grenser, med sikte på å få innlemmet dyrka mark innenfor Marka-områder.

- .15 Jordverngruppa anbefaler at sentrale myndigheter i blant annet Nasjonal Transportplan sørger for å prioritere utbygging av transportsystemet som er nødvendig for å dreie utbyggingsmønsteret mot områder med mindre arealkonflikter.
- .16 Jordverngruppa anbefaler at kunnskapsgrunnlaget om forvaltningen av jordressursene forbedres slik at dokumentasjonen av arealverdiene og kunnskapen om utviklingen i arealbruken får et høyere presisjonsnivå enn i dag.
- .17 Jordverngruppa anbefaler at kravene om et sterkere jordvern tydeliggjøres i styringsdialogen Landbruks- og matdepartementet og Statens Landbruksforvaltning har med underliggende organer.
- .18 I forbindelse med forvaltningsreformen legges til grunn at regional statskompetanse begrenses til tilsyn og kontroll.
- .19 Jordverngruppa anbefaler ikke innføring av jordvernavgift som virkemiddel for jordvern.
- .20 Jordverngruppa anbefaler at det utarbeides et nytt og ambisiøst politisk mål for en ytterligere reduksjon i omdisponeringen av dyrka mark.

12/3-08 R Hølt

Postadresse:
Postboks 130
4001 STAVANGER

Besøksadresse:
Arkitekt Eckhoffst. 1
STAVANGER

Telefon: 51 51 66 94
Telefaks: 51 51 66 74